

Reactie op de kabinetsvisie op rol waterstof en routekaart groen gas

Position paper Energie-Nederland

Ambities goed neergezet door kabinet

Energie-Nederland is blij met de kabinetsvisie waterstof en de routekaart voor groen gas die minister Wiebes op 30 maart in een drietal brieven aan de Tweede Kamer bekendmaakte. Het kabinet zet duidelijk in op duurzame en CO₂-vrije gassen in het energiesysteem. De kabinetsvisie voor waterstof past goed bij de [eigen visie van Energie-Nederland](#), waarin eveneens is aangegeven hoe een gefaseerde aanpak eruit kan zien.

Met het verschijnen van de kabinetsvisie staan het toekomstig belang waterstof nu ook duidelijk op de kaart en op de politieke agenda. Dat is nodig, want op veel terreinen is actie nodig om waterstof echt van de grond te krijgen. Niet alleen in Nederland, maar ook internationaal. Alleen dan is de ontwikkeling van waterstof ook echt een win-win-situatie; een energiedrager waarmee op termijn een grote CO₂-reductie kan worden bereikt én die economische kansen voor Nederland biedt. De kabinetsvisie zet dit helder uiteen en spreekt daarmee een welkome ambitie uit. De overheid wil serieus met waterstof aan de slag en zal hiermee ook verder gaan.

Met de routekaart groen gas zet het kabinet een zelfde lijn uit. De routekaart schetst een groot potentieel voor groen gas in de toekomstige CO₂-vrije gasvoorziening. Het kabinet wijst terecht erop dat stimulering, innovatie en professionalisering belangrijke sleutels zijn voor de verdere ontwikkeling.

In de brieven van het kabinet worden de ambities goed neergezet, maar er is wel behoefte aan een verdere uitwerking en verdieping om deze samen daadwerkelijk te kunnen realiseren. Energie-Nederland wil daarom de volgende punten nader uitlichten:

Voeg een duidelijk stappenplan en tijdsfasering toe aan de aanpak

De voorgestelde aanpak en route voor de ontwikkeling van zowel waterstof als groen gas kan veel sterker uit de verf komen wanneer deze wordt aangevuld met een duidelijk stappenplan en bijbehorende tijdsfasering, waarin een planning van aangekondigde acties en onderzoeken wordt aangegeven. Een dergelijk stappenplan met tijdsfasering schept helderheid voor de markt zodat ontwikkelaars beter weten waar ze op kunnen koersen en rekenen.

Bekijk of financiële middelen in overeenstemming zijn met ambitie

Zowel voor waterstof als voor groen gas gaat het om stevige ambities. Om deze waar te maken is naast een private bijdrage ook passende publieke financiering nodig. Dat geldt zeker in de fase waarin er nog sprake is van een onrendabele top voor projecten. Daarbij is van belang dat zowel de juiste instrumenten beschikbaar zijn als voldoende financiële middelen. Op beide punten zijn er zorgen. Voor de ontwikkeling van waterstof juicht Energie-Nederland het toe dat het kabinet de stap zit om het gat tussen de DEI+ en de SDE++ te vullen met een nieuw 'tusseninstrument'. Die stap kan helpen bij de benodigde schaalvergroting voor waterstofproductie met elektrolyse. De kanttekening die wij hierbij wel maken is dat de benodigde middelen (€ 35 miljoen) beperkt zijn. Daarmee is het de vraag of dit voldoende opstap biedt naar de beoogde schaalvergroting tot 3-4 GW die in het Klimaatakkoord is opgenomen voor 2030.

Die budgetvraag is ook aan de orde bij de middelen voor de SDE++. Daarin is € 575 mln beschikbaar voor CO₂-reductieprojecten waaronder ook projecten voor 'blauwe' en 'groene' waterstof zouden vallen. Energie-Nederland ziet de verbreding van de SDE++ naar projecten voor CO₂-reductie als een belangrijke

stap die kan bijdragen aan het realiseren van afspraken uit het Klimaatakkoord. Daarbij is het dan wel zaak dat de beschikbare middelen in overeenstemming zijn met de ambities en de beoogde afspraken voor realisatie. Dat evenwicht lijkt er nu nog niet te zijn.

Ten aanzien van groen gas heeft Energie-Nederland in een recent position paper aan de Tweede Kamer over de verbreding van de SDE++ geconstateerd dat hier een knelpunt aan de orde is. De concurrentie op kosteneffectiviteit in de SDE++ maakt dat projecten (zoals groen gas) in opeenvolgende rondes buiten de boot kunnen vallen, omdat deze relatief duur zijn. Dat kan problemen opleveren met het realiseren van afspraken voor CO₂-reductie in de gebouwde omgeving of voor de ambities die in de routekaart voor groen gas zijn opgenomen. Daarbij is het wenselijk dat na elke SDE++-ronde wordt geëvalueerd of de realisatie van deze ambities op koers liggen, zodat waar nodig bijgestuurd kan worden.

Verder onderzoek nodig om te beoordelen of en wanneer een bijmengverplichting een alternatief is

In zowel de kabinetsvisie voor waterstof als de routekaart voor groen gas komt de optie van een bijmengverplichting als een alternatief instrument aan de orde. Energie-Nederland vindt het een goede zaak om deze optie te onderzoeken. Een dergelijk onderzoek is wenselijk om goed te kunnen beoordelen of en wanneer een bijmengverplichting een werkbaar alternatief kan zijn. Er is eerder in Nederland gekeken naar de mogelijkheden voor een verplicht aandeel duurzame energie of een verplichting voor energiebesparing bij leveranciers. Die verkenningen bieden bruikbare informatie voor een adequaat ontwerp van een bijmengverplichting en hoe hierbij rekening gehouden kan worden met marktaspecten, financiële en juridische implicaties voor zowel producenten, leverancier als consumenten. Zo komt in de kabinetsvisie niet aan de orde bij wie de verplichting komt te liggen en hoe de hoogte van de verplichting wordt bepaald. Daarnaast is niet beschreven hoe naleving wordt gehandhaafd en wie meebetaalt aan de financiering ervan. Dit zijn concrete uitwerkingsvragen waar Energie Nederland graag over meedenkt met het kabinet. Het is daarbij niet alleen van belang naar het ontwerp van een verplichting zelf te kijken, maar ook naar de randvoorwaarden, zoals timing, waarbinnen dit nieuwe systeem zal functioneren. Het onderzoek kan daarbij ook belangrijke aanknopingspunten geven wat een geschikt moment is om dit instrument in te zetten: kan dit al in de aanloopfase een rol vervullen of is voor een goede werking het juist nodig dat er al een bepaalde schaalomvang van de markt is bereikt?

Zorg voor een koppeling tussen waterstofproductie met elektrolyse en meer duurzame opwekcapaciteit

Waterstofproductie met elektrolyse kan een belangrijke optie voor het bereiken van CO₂-reductie worden. Het gebruik van waterstof kan in industrie en andere sectoren er voor zorgen dat het gebruik van aardgas of olie afneemt. Dit zal in deze sectoren leiden tot een daling van de CO₂-uitstoot, maar de feitelijke CO₂-reductie zal vervolgens afhangen van de manier waarop de benodigde elektriciteit is opgewekt. Wanneer er tegenover de extra vraag naar elektriciteit geen extra duurzame opwekking staat, dan zal er meer stroom uit gas- of kolencentrales worden geproduceerd om die extra vraag te bedienen. De CO₂-uitstoot bij elektriciteitsopwekking zal dan toenemen en is er uiteindelijk netto geen CO₂-reductie door elektrificatie. Om dat te voorkomen moeten maatregelen die waterstofproductie met elektrolyse of elektrificatie stimuleren, gelijk op gaan met maatregelen die zorgdragen voor een toename van hernieuwbare productie.

Koppeling van waterstofproductie met elektrolyse (of elektrificatie) met meer duurzame opwekcapaciteit is op termijn wenselijk om te voldoen aan de afspraken uit het Klimaatakkoord voor CO₂-reductie. Zo geeft PBL aan dat met elektrolyse en elektrificatie er in de industrie een CO₂-reductie van 4 miljoen ton bereikt kan worden en tegelijk de elektriciteitsvraag met circa 25 TWh kan stijgen. Zonder aanvullende investeringen in duurzame opwekcapaciteit (bovenop de afspraken in het Klimaatakkoord voor de

elektriciteitssector), zou dit kunnen resulteren in een stijging van 8 – 9 miljoen ton CO₂ in de energiesector als de industriële elektriciteitsvraag met 25 TWh toeneemt door elektrificatie en waterstofproductie met elektrolyse. De reductie met 4 miljoen ton bij de industrie voor realisatie van het Klimaatakkoord slaat dan om in een netto-stijging van emissies. Dit illustreert het belang dat er naast investeringen in elektrificatie en waterstofproductie met elektrolyse er ook gelijktijdig wordt geïnvesteerd in extra duurzame opwekcapaciteit.¹

Energie-Nederland roept daarom de Tweede Kamer op om EZK te verzoeken om een onderzoek te doen naar manieren en mogelijkheden voor het koppelen van SDE++ subsidie voor elektrificatie aan extra investeringen in duurzame opwekcapaciteit. Over de uitwerking van deze koppeling voor de SDE++ is een afspraak in het Klimaatakkoord gemaakt, maar hier is tot nu toe geen opvolging aan gegeven.

Netwerkbedrijven moeten third party access bieden bij infrastructuur waterstof en groen gas

Om de opmars van waterstof en groen gas mogelijk te maken is een toegesneden infrastructuur noodzakelijk. Het is een goede zaak dat het kabinet onderzoeken in gang zet hoe de benodigde infrastructuur tot stand kan komen en voortbouwen op het reeds aanwezige leidingennet voor aardgas. Energie-Nederland ziet hierbij een duidelijke taak weggelegd voor netwerkbedrijven. Dit ligt in het verlengde van de huidige activiteiten voor de Nederlandse energie-infrastructuur. Door die taak op te pakken kunnen zij de markt faciliteren en mee helpen om op gang te komen. Een belangrijke voorwaarde is dat het voor marktpartijen via third party access mogelijk is deze infrastructuur te gebruiken (analoog aan hoe gasopslag is geregeld via de Gaswet). Wat betreft andere activiteiten, die rechtstreeks aan de markt gerelateerd zijn (zoals handel, productie en opslag), is het volgens Energie-Nederland in beginsel aan marktpartijen om deze te ontwikkelen. Daarvoor is het van belang dat de overheid heldere voorwaarden schept voor deze marktontwikkeling en voor de rol van betrokken partijen.

Belangrijk om groen gas goed van de grond te krijgen voor betaalbare en effectieve transitie

In dezelfde lijn als voor waterstof, schetst het kabinet een routekaart voor groen gas. In Nederland is een behoorlijk potentieel aan groen gas dat beschikbaar zou kunnen komen. Stimulering, innovatie en professionalisering zijn belangrijke sleutels voor het nemen van verdere stappen. Energie-Nederland vindt het belangrijk om groen gas goed van de grond te krijgen. Dat biedt namelijk een vooruitzicht op een betaalbare, effectieve en laagdrempelige transitie in met name de gebouwde omgeving. De energietransitie vraagt namelijk veel van huiseigenaren: de materie is complex en oplossingen zijn vaak duur. Recent onderzoek van Energie-Nederland² laat zien dat groen gas één van de manieren is om de overgang naar een duurzaam energiesysteem in de gebouwde omgeving makkelijker te maken op een manier die de klimaatdoelen haalbaar én betaalbaar houdt.

¹ Ter illustratie van de omvang van de benodigde extra investeringen in duurzame opwekcapaciteit: een toename van de elektriciteitsvraag met 25 TWh in 2030 komt overeen met circa 6 GW extra aan wind op zee (bovenop de geplande 11 GW in 2030)

² Het onderzoek is terug te vinden op <https://www.energie-nederland.nl/grotere-co2-winst-door-laagdrempelige-aanpak-gebouwde-omgeving/>